

ELÄMÄ JA KUOLEMA

III

Pekka Ervast

(Pidetty Ruotsissa 1900-luvun alussa
suom. Aili Varmavuori)

Kahdessa ensimmäisessä luennossa puhuttiin siitä, että ihmisen tehtävä maan päällä on kehittää itseään siveelliseen ja älylliseen täydellisyyteen, ts. totuuden tietoon. Ympärillämme vallitsevan todellisuuden yrittäessä järkyttää käsitystämme elämän päämäärästä, koska kukaan elävä ihminen ei todellakaan näyttänyt saavuttaneen näitä täydellisyyden korkeuksia, teosofia viittaa kaikkialla luonnossa vallitsevaan ihmiselämää säännöstelevään jälleensyntymisen lakiin. Henkemme ei ole täällä maan päällä ruumistuneena ensimmäistä eikä myöskään viimeistä kertaa. Täyttäköön se nyt sen, mitä se ei ole ennen täyttänyt. Se tulee pystymään toisella kertaa siihen, mihin ei pystynyt nyt. Meillä on mahdollisuuksia saavuttaa se elämän tieto, ymmärrys, jonka saavuttaminen on ihmisen päämäärä. Meillä on siihen mahdollisuus juuri sen nojalla, että saamme yrittää uudelleen ja käyttää hyväksemme aikaisempia kokemuksiamme. On henkilöitä, jotka pitävät jälleensyntymisajatusta niin mielikuvituksellisena, että suhtautuvat siihen isällisesti hymyillen. Tämä hymy palautuu heidän huulilleen aina puhuttaessa jälleensyntymisestä. Eihän olekaan ihmeteltävää, jos tämä oppi tuntuu omituiselta henkilöstä, joka ei malta miettiä sitä lainkaan. ”Minulla ei ole mitään tietoa siitä, että olen elänyt ennen, ei mitään muistoa edellisistä ruumistuksista”, hän huudahtaa.

Nojaudumme tosin muistin todellisuuteen puolustaessamme väitettä sielun olemassaolosta materialistien olettamusta vastaan. Itsetajuinen muistimme tuntuu todistavan meille, että meillä on yhtenäinen tajuntakeskus, joka säilyttää itsessään erilaiset tajunnan tilat. Jos aivot olisivat meidän ajattelijamme, meillä tuskin voisi olla mitään muistilla varustettua minätajuntaa. Aivomolekyylit uudistuvat alinomaa ja vanhat häviävät. Niiden hävinneiden molekyylien kera pitäisi siis niiden kuvien ja vaikutteiden hävitä, joiden aineelliset säilyttäjät ne olivat. Se tosiseikka, että niin ei ole, näyttää ilmaisevan, että ihmisen ”minä” on jotain, joka on aivotajunnan ulkopuolella. Se osoittaa, että tämä minä on juuri se jokin, jolla on kyky vetää näköpiiriinsä kaikki aivoissa kulkeneet kuvat, toisin sanoen, muistaa menneisyys. Muistamme lapsuutemme ja nuoruutemme ja siksi tunnemme yhteenkuuluvaisuutta niin lapsen kuin nuorukaisenkin kanssa.

Palataksemme jälleensyntymiskysymykseen, voimme sanoa: koska muisti juuri on se tekijä, joka samaistaa nykyisen ja edelliset minämme, on sen totaalinen, kertakaikkinen puuttuminen kyseessäolevassa tapauksessa painava seikka kumoamaan jälleensyntymisteorian. Mitähän teosofia vastannee moiseen väitteeseen? Se kysyy ensinnäkin: onko tämä muistimme niin luotettava, että voimme sen avulla todistaa matemaattisen tarkasti mitä on tapahtunut. Kuinka paljon, missä määrin, voimme tarkoin muistaa mitä on tapahtunut nykyisessä elämässämme. Suurin osa tapahtumista on varmaan muuttunut hämäräksi tunnekuviksi. Meillä on syytä kiittää muistikykyämme, jos se kykenee selvästi ja terävästi palauttamaan mieleemme pienen murto-osankin siitä mitä on tapahtunut. Eikö siis ole myönnettävä, että on melkein mahdotonta muistaa tapahtumia vuosituhansien takaa. Kuten kuolemasta puhuessamme tulemme huomaamaan, meidän

uudet ruumistumisemme eivät tapahdu välittömästi vanhan elämämme sammuttua, vaan maaelämää monta vertaa pitemmän väliajan jälkeen. On luonnollista, ettei se muisti, jonka me tunnemme, pysty herättämään eloon muistoa unhoon jääneistä, kaukaisista seikkailuista. Tämä ei oikeuta meitä kuitenkaan ajattelemaan, väittämään, että niiden aikojen muistaminen olisi aivan tyystin kadonnut. Kuten on laita nykyelämämme vaihtelevien kohtaloiden, on myös kaukaisten aikojen kokemusten. Ne ovat sulautuneet yhteen olemuksemme kanssa ja liittyneet persoonallisuuteemme. Eivätkö ennen kärsittyjen vääryyksien katkerat kokemukset luo harmistumisen punaa poskillesi nähdessäsi veljeäsi solvattavan syyttömästi. Synnynnäinen luonteemme, synnynnäiset taipumuksemme ja mahdollisuutemme ovat ne tekijät, jotka muodostavat muistimme menneiltä ajoilta. Sielun kehityksen kannalta katsoen olisi paljon muistaminen tuskin hyödyllistä. Edellisiin elämiimme sisältyy kenties niin suuri määrä alhaisia tekoja ja surullisia kokemuksia, että niiden muistaminen ei toisi meille suurta iloa. Näemmehän, että luonnon käsky kuuluu kaikkialla: ”Eteenpäin, älä katso taaksesi, sinun on unohdettava sekä onnen hetket, että surun ja kärsimyksen päivät”.

Älkää kuitenkaan uskoko, ettemme lainkaan voisi muistaa menneitä aikoja. On ollut, ja on vielä sellaisia ihmeellisiä ihmisiä, joilla on kyky lukea menneisyyden aikakirjoja.

Viime luennossamme mainitsimme, että Jeesus puhui Johannes Kastajasta Eliaan, profeetta Eliaan inkarnationa. Tämä tieto eli muisti oli siis joko Jeesuksella tai Johannes Kastajalla. Buddha näki erinäisiä ruumistuksiansa. Pythagoraan tiedetään olleen tietoinen kolmesta edellisestä ruumistuksestaan. Hän tiesi olleensa sota-airut Aetalides, troijalainen Euphorbus ja Hermotimas Clagomenestä. Hän

tunsi Argoksessa kilven, jota oli kantanut ollessaan Euphorbus ja taistellessaan Patroklostta vastaan Troijan sodassa. Junon tempelissä hän tunsi keihään, jolla Artrides oli antanut hänelle kuoliniskun. (Th. Pascal: La Reinkarnation, ses preuves morales seiantificues, philosophiques et directes.) Nykyaikanakin on henkilöitä, jotka väittävät näkevänsä sielunsa silmillä menneitten tapahtumien kuvia. Todistuksena siitä, että nämä mielikuvat todella kuuluvat kaukaiseen menneisyyteen he pitävät sitä seikkaa, että tuntevat määrättyt henkilöt tai määrättyjä henkilöitä, joiden kanssa nyt tulevat kosketukseen, vanhoiksi ystävikseen tai vihamiehikseen. On myönnettävä, että moiset tapaukset ovat liian häälyviä käydäkseen pätevistä todistuksista jälleensyntymismuistin mahdollisuuteen nähden. Sen sijaan löytyy muutamia eteviiä teosofeja ja myöskin ei-teosofeja, jotka väittävät pystyvänsä täysin itsetietoisesti katselemaan sekä omia että muiden edellisiä olemassaoloja.

Tutkikaamme kuitenkin syitä, joiden perusteella toiset muistavat, toiset eivät muista ennen eläneensä. Pohtikaamme miksi näitä valittuja juuri tavataan varsinkin ”teosofien” keskuudessa. Sanon varsinkin, sillä sellaisia valittuja löytyy myös teosofien piirin ulkopuolella. Näiden syiden nojalla tulemme ymmärtämään, etteivät ”valitut” ole erikoisesti suosittuja henkilöitä, vaan sellaisia, jotka ovat saavuttaneet tämän kyvyn taistelun, vaivan ja rasituksen kautta. Tästä voimme siis tehdä sen johtopäätöksen, että saman kyvyn voi saavuttaa itse kukin. Mekin kykenemme varmasti kerran luomaan katseemme miltei mittaamattomia aikakausia käsittävään menneisyyteen. Ymmärtääksemme tämän, meidän on nähtävä, tajuttava oma olemuksemme. Meidän tulee saada käsitys, kuva rakennelmaamme sisältyvistä luonnonvoimista eli ”prinsiipeistä”.

On selitetty aikaisemmin, että olemme henkiolentoja, henkiä. On väitetty, että henkemme on kaiken hyvän lähde, henkemme, jossa yksinomaan eläen, meitä ei konsanaan tahraisi alhainen teko eikä ajatus, sillä koko olemuksemme perussävy olisi silloin rajaton hyvyys.

Tämä henki ei ole suinkaan tavallinen päivätajunta. Päivätajuinen minämme häälyy hyvän ja pahan välillä. Se erehtyy, se lankeaa. Se toimii tietämättään itsekkäiden vaikuttimien ohjaamana. Vain pieni osa sen toiminnasta ja edesottamuksista juontaa esiin työntövoimansa suoraan rakkauden ja hyvyuden tyyssijoista. Tämä ”minä” ei ole siis ihmisen henki. Mitä se sitten on ja mitä on henki?

Henki on persoonaton, ikuinen olemus, alkuperäinen, minää vailla oleva Jumalan poika. Muinaiset aarialaiset antoivat sille nimeksi Aatmaa, Itse. Tämän Itsen tarkoitus on minäksi tuleminen, sillä vain yksilöllisenä minänä se voi toteuttaa jumaluutensa ja tulla itsetietoiseksi, itsetajuseksi.

Tätä tarkoitusta varten Itse pukeutuu muotoon, fyysilliseen ruumiiseen. Kun Itse tuntee omakseen tämän ruumiin ja kun se ensi kerran huudahtaa: minä, inhimillinen yksilöllisyys on nähnyt päivänvalon. Tämä kertautuu tavallaan aina hengen ruumistuessa.

Henki on kuitenkin ”hyvä”, se pysyy aina persoonattomana, siinä mielessä, että se ei voi toimia itsekkäästi, vain omaa muotoansa, persoonallisuuttansa silmällä pitäen. Ruumis, muoto, on sitä vastoin itsekäs luonnon pakosta, sen kun on taisteltava olemassaolostansa.

Hengen luomassa minätajunnassa tapahtuva kahtiajako on tämän seuraus. Minätajunta muodostuu hengen (puhtaan tajunnan) ja ruumiin (luonnonvoiman) yhtymisestä. Ruumis johtaa minän itsekkyyteen. Henki voi heijastaa ainoastaan epäitsestä minätajuntaa. Muodostuu siis kaksi

minää: korkeampi eli henkinen ja alempi eli ruumiillinen, fyysinen. Viimeksi mainittu yhdistää henkisen minän ja ruumiin ja muodostaa päivätajuntamme eli ”sielumme”.

Tämä ruumiissamme esiintyvä minätajunta elää luonnollisesti yhtä kauan kuin ruumiimme. Kun ruumis kuolee, on tämän minän *conditio sine qua non* poistunut ja sen kaiku vain elää ruumiin kuoleman jälkeen pitemmän tai lyhyemmän ajan. On siis selvä, että uuden ruumiin ohella muodostuu uusi persoonallinen minätajunta. Korkeampi henkinen minä elää sensijaan aikojen kadottua ja lähettää ikäänkuin säteen jokaiseen ruumiiseen, johon henki ottaa asunnon. (Ruumistuu). Se kokoaa aittaansa, aarreaittaansa kaikkien persoonallisuksiensa elämien vierieissä tekemät kokemukset. Se puhuu persoonallisuuksillensa omantunnon kieltä. (*Conseientia est perfectivilis.*)

Miksi eivät kaikki muista menneisyyttään? Siitä yksinkertaisesta syystä, että elävät alemmassa minässään. Nykyinen alempi minätajunta ei ole ollut ennen olemassa, se on uusi jokaisen ruumiin kera. Eihän voi muistaa se, jolla ei muistoja ole. Korkeampi minä on se, joka on kokenut ja katsellut menneisyyttä. Sen omaisuutta ovat muistot. Menneisyyden muistot tulevat sen ihmisen mieleen, joka pystyy kohottamaan tajuntansa siihen. Sellaisen korkeuden saavuttamiseen on olemassa vain yksi keino, kaipaus ja pyrkimys. Alemman minän on seurattava korkeamman käskyjä ja vapauduttava ruumiin kahleista ja aineen harhoista. Silloin se voi yhtyä persoonattomaan, epäitsekäkönsä, korkeampaan minään. Silloin heräävät myöskin persoonallisuuden korkeammat kyvyt ja voimat.

Tajuamme nämä asiat paremmin, jos luomme silmäyksen sen hunnun taakse, joka peittää katseiltamme nk. kuoleman mysteerit. (*Den sákallade dödens mysterier.*)

On todella syytä pitää kuolemaa eräänä ihmiskunnan elinkysymyksenä. Se materialismi, joka ratkaisee gordilaisen solmun hakkaamalla sen poikki ja lausuu Salomon saarnaajan tavoin: ”Sillä ihmisten käy kuten eläintenkin, sama on molempien kohtalo. Niin toiset kuin toiset kuolevat. Yhdenlainen henki on kaikkialla. Ihmisillä ei ole etua eläimiin nähden, sillä kaikki on turhuutta. Kaikki menevät samaan paikkaan. Kaikki on tomusta tullut ja kaikki palaa tomuun.” Se materialismi on tuijottanut silmänsä sokeiksi fyysiseen ruumiiseen. Jos kiinnitämme hiukankin huomiota ikuista autuutta ja ikuista kadotusta korostaviin dogmeihin, niin järkemme sanoo, että ne eivät ratkaise kuolemakysymystä. Oppi helvetistä on päinvastoin sen tosiseikan epäsuora syy, että ihmiset innolla (intohimoisesti) tarrautuvat sellaisiin uusiin selityksiin fyysisen ruumiin hajoamisen jälkeisestä tilasta, jossa tunne ja ajatus ovat sopusoinnussa keskenään.

Suuret uskonnon opettajat olivat yleensä pidättyväisiä vastatessaan tähän kysymykseen. Syyt ovat helposti ymmärrettäviä. Uskontoihin, joiden ydinkysymys (- ajatus) on luonteeltaan siveellis-henkinen, ei liity kuolemakysymys sellaisenaan. Epäitsekkään henkisen elämän valitsemisen perussy ei saa olla meitä kuoleman jälkeen odottava kohtalo. Vapaa, mielipiteistä riippumaton on valintamme ja totuudenrakkautemme oleva. Tätä silmälläpitäen uskonnon-perustajat usein vaikenivat tiedoistaan.

Meidän aikanamme kuoleman portit tuntuvat olevan avattuina raolleen. Syynä tähän on ehkä materialismin ja ateismin ja myöskin tulikividogmin synnyttämän virtauksen levenemisen estäminen, virtauksen joka tulvan tavoin oli niellä maailman. On totta, että henkilö toisen jälkeen astuu esiin ja kertoo yliaistillisista kokemuksistaan väittäen kurkistaneensa henkimaailman salaisuuksiin. Meidän tarvitsee vain palauttaa

mieleemme, että kymmenenmiljoonaa ihmistä suosii spiritistisiä näkemyksiä, tajutaksemme kuinka valtava on se työ, jota tehdään hiljaisuudessa. Teosofian mukaan ei luonnollisesti ole mitään kuolemaa sanan varsinaisessa merkityksessä, henki vain vaihtaa olinpaikkaa ja ympäristöä. Unta, tuota meille niin tuttua, on täydellä syyllä kutsuttu kuoleman nuoremmaksi veljeksi, sen pienoiskuvaksi. Määrätyltä näkökannalta katsottuna kuolema on vain virkistävä uni. Edellisessä tapauksessa henkeä ja ruumista yhdistävä elämänlanka jää katkeamatta, jälkimmäisessä se katkeaa, vahingoittaen vain ruumista harvinaisia poikkeuksia lukuunottamatta. Kuten päivätyöstä väsyneinä etsimme unen tuomaa lepoa, niin kuoleman portit avaavat hengelle taivaan, jossa se saa unohtaa vaivansa, mietiskellä kokemuksiansa ja valmistua uuteen elämäntehtävään.

Kun sanomme, että persoonalliseen tajuntaan pukeutunut henki irroittautuu ruumiista kuolemassa jättäen tämän hylkynä jälkeensä, meidän ei pidä ymmärtää asiaa siten, että tämän ihmisen henki olisi jotakin ruumiitonta, muotoa vailla olevaa ei-mitään, (olematonta, tyhjyyttä) kuten kuolemaa pelkäävät ihmiset tavallisesti kuvittelevat. Hetken harkinta sanoo meille päinvastoin, että vain persoonaton, jumalallinen henki voi olla ilman muotoa. Inhimillis-persoonallinen tajunta, joka on rajoitettu, ei voi olla olemassa ilman muotoa. On siis selvää, että jos persoonallisuus elää fyysisen ruumiin kuoleman jälkeen, sen myöskin täytyy olla verhottuna muotoon.

Juuri tätä viisaus on kaikkina aikoina opettanut meille. Paitsi fyysistä, ihmisellä on toinen, sisäinen ruumis, (niin, monta sisäistä ruumista, joskaan emme tahdo tunkeutua käytännölliseen salatieteeseen tämän julkisen esityksen puitteissa). Tämä sisäinen henkiruumis, jota kunnioitetaan eri nimillä, astraaliruumis, perisprit, linga sharira ym. käsittää sen

aineellisen kantajan verhon, jossa persoonallinen tajunta toimii kuoleman jälkeen.

Hyvä, tämä ei suinkaan ole (en hypotes) olettaus, ainoastaan salatieteellisen filosofian väite. Henkiruumiin olemassaolon pitäisi olla todistetun kokeilujen kautta.

Sellaisia ovat paljon kiistellyt spiritistiset ilmiöt, harjaantuneiden selvänäkijöiden, joogien ja salatieteilijäin lausunnot, sellaisten, jotka liikkuvat vapaasti astraali-ruumiissaan. Tahdon huomauttaa, että tieteellisten kokeilujain on onnistunut vangita valokuvauslevylle tämä ihmisen kaksoisolio, jota fyysinen silmä ei tavallisesti näe.

Katsokaamme nyt mikä henkeä odottaa sen erotessa lopullisesti fyysisestä ruumiista. Mikä kohtalo odottaa sitä tällöin? Meidän on ensinnä muistettava se tosiseikka, että ihminen on kuoltuaan sama kuin eläessään. Hän ei ole muuttunut miksikään ”enkeliksi”. Hänen himonsa, itsekkäät pyyteensä ja hänen persoonallinen tajuntansa ympäröivät hänet. Mikähän lienee näiden kohtalo? Muistakaamme, että kuolemanjälkeinen elämä on tarkoitettu ihmishengelle levoksi. Lepoa ja rauhaa ei kuitenkaan ole siellä, missä himot riehuvat, vaan siellä, jonne niiden ääni ei kuulu. Kuoleman kautta ihminen on joutunut tilaan, jolla on mitä syvin vakavuus. Kerskailija ei pysty enää peittämään salaisia syntejään, ylimielinen ei voi enää olla näkemättä omaa pienuuttaan. Ne himot ja pyyteet, joita ihmisen ajatus tai teko on kasvattanut maaelämänsä aikana, valtaavat hänet nyt, mutta voi, niitä ei voi enää tyydyttää. Ilman fyysistä ruumista, ilman välikappaletta ihmishenki seisoo siellä kaikessa alastomuudessaan ja tuomio kuuluu: ylöspäin ihminen, vapaudu kahleista. Henki tarvitsee lepoa, siksi sen on päästävä kahleista vapaaksi. Tilaa, johon ihminen joutuu niin ollen, kutsutaan himojen tyyssijaksi (sanskritin kielellä kaamalookaksi) ja se vastaa tavallaan

katolisen kirkon kiirastulta. (Purgatorio, hades, sheol, kuoleman valtakunta).

Himot kulutetaan loppuun kiirastulessa. Ne kuolevat itsestään, kun ei niitä tyydytetä. Monet vainajat uskovat luultavasti alussa tulleen helvettiin. Juomaveikko kärsii tantaluksen tuskia, hänen mielikuvituksensa loihtii hänen eteensä iloisia menoja, joista yliluonnollinen voima tempaa hänet pois. Samoin on ylensyöjän ja nautiskelijan. Näiden henkien väitetään myös vaistomaisesti hakeutuvan sellaisiin paikkoihin maan päällä, joissa himot sellaiset kuin heidän, etsivät tyydytystä. Niinpä kapakoiden kerrotaan olevan täynnä sellaisia kummituksia, jotka tarrautuvat elävien juomaveikkojen sieluihin nauttiakseen heidän välityksellään. Tämä on yksi syy siihen, että ihmisen himot kasvavat niin nopeasti, jos hän antaa niille valtaa. Helpompaa on sitävastoin niillä, jotka ovat jonkun verran puhdistuneet, vapautuneet himoistaan ruumiissa eläessään, sillä he eivät taistele niin epätoivoisesti vastaan, kun viimeinen otetaan heiltä pois. Ne, jotka ovat vapaita himoista kuollessaan, viettävät ”ruusuisissa unelmissa” sen ajan, joka heiltä kuluu kulkiessaan kiirastulen läpi. Tajunnasta ei kuitenkaan tule hävitä ainoastaan karkeiden himojen, vaan kaikkien persoonallisten ja itsekkäiden toiveiden ja pyyteiden. Kaiken tällaisen on hävittävä. Kaamalookatilan pituus vaihtelee yksilöiden mukaan. Toinen on tässä tilassa vuosisatoja, toinen vain vuoden, päivän, tunnin, silmänräpäyksen, riippuu itsekunkin luonteesta ja taipumuksista. Kohtaloita ei jaa mikään ulkonainen voima, ne pulpahtavat esiin ihmisen sielun syvyydestä. Vihdoin sielun kahleista on jäljellä ainoastaan persoonallinen mielikuviutus, matkan päähän tulleen ruumiillisen elämän minätajunta, eikä siitäkään se, mikä oli itsekästä, vaan ainoastaan elämän kauniit muistot. Jäljellä ovat hetket, joina ihminen palveli, rakasti, hetket, joina hän

tunsi vain kiitollisuutta ja onnea siitä, että eli. Riistettäisiinkö häneltä nekin? Ei, ne henki saa mukaansa omaan kotiinsa ”taivaaseen.” Ne ne olivat, jotka antoivat hengelle kasvun — ja kiittämättömyys ei ole palkka. Henki sulattaa ne itseensä, ja niiden tekijä, persoonallinen minä, saa nauttia taivaan riemuja niin kauan kuin se jaksaa nauttia niistä. Nämä taivaalliset ilot ovat sitä, että ihminen elää uudelleen kaikki onnelliset hetkensä kehittäen ja kaunistaen niitä. Täällä, aatteiden valtakunnassa hän toteuttaa sen hyvän, mitä ei voinut toteuttaa maan päällä ja hän näkee omat ajatuksensa objektiivisesti. Hän saavuttaa täällä sen kaiken jalon, johon hän pyrki, hän luo täällä sen kauniin, jota ajatteli. Hän on deevakhaanissa ”jumalten maassa”, jossa tahto ja teko ovat yhtä.

Taivastilan autuus ja kestävyys riippuu siitä taivaallisten aarteiden määrästä, jonka ihminen maan päällä eläessään kokosi itselleen. Nämä aarteet ovat niitä, joita ”ei koi syö, eikä ruoste raiskaa, eivätkä varkaat kaiva eivätkä varasta”. Löytyy ihmisiä, joiden mieli on ollut kiintyneenä maahan siinä määrin, että heidän persoonallisuutensa hajoaa kokonaan kiirastulessa pyyteiden kera. Löytyy kuitenkin sellaisiakin, jotka kulkevat läpi elämän kuin ilon ja onnen lähettiläät, levittäen ympäristöönsä terveyttä ja rauhaa. Heidän sydämensä on taivaassa oikeassa kodissaan ja heidän paratiisilevollansa on tuskin loppua. Näiden kahden äärimmäisyyden välillä ihmiset oleskelevat yleensä.

Joskin olotilan paratiisissa voitaisiin laskea kestävän kymmeniä, satoja, tahi tuhansia vuosia, mainitaan sen tavalliseksi aikamääräksi tuhatviisisataa vuotta. Loppu tulee kuitenkin kerran. Kuolema katkaisee tämän tilan, kuten kaiken muun. Ihmissydan väsyvyys jopa paratiisin onneenkin. Autuus, jonka keskipisteenä on oma minä, on nimittäin katoavaista, oli se kuinka ”korkeata ja kaunista” tahansa. Sielun tuntema

autuus puhdistuu puhdistumistaan ensimmäisistä taivaallisista hetkistä lähtien, kunnes tämä autuus on niin muuntunut, sublimoitunut, ettei persoonallinen mielikuviutus enää riitä sen tuntemiseen. Silloin persoonallinen minätajunta on haihtunut ja yhtynyt hengen puhtaasti henkiseen itsetajuntaan. (Korkeampaan minään).

Tämä on ihmishengen juhlallisin hetki. Jota korkeampi sen kehitystaso on, sitä laajempi sen tajunta ja suurenmoisempi sen kokemus, kun se on vajonneena itseensä. Se katselee elämästä elämään läpi aikakausien ulottuvaa menneisyyttään ja aavistaa tulevaisuutensa, aavistaa tien, jota sen on kuljettava tulevina vuosituhansina. Se tutkii karman lakeja korjaten elämien vierieissä tehdyn kylvön sadon. Kokemukset muuttuvat viisaudeksi ja taipumuksiksi, jotka leimaavat sen tulevat persoonallisuudet. Pitkälle kehittynyt henki katselee tulevia tehtäviänsä, järjestää karman langat ja tekee lujan päätöksen määrätyn suunnan toiminnasta. Siten maailmassa esiintyy silloin tällöin neroja, jotka ihmetyttävät sitä syvällä viisaudellaan, uusilla aatteillaan, ihastuttavalla taiteellisella kyvyllään ja ennenkaikkea voittamattomalla tarmollaan. Tässä ”muotoa vailla” olevassa taivaassa oleskelulla on hengelle suuri merkitys ja vaikutteet ovat sitä suuremmat ja arvokkaammat, jota ylemmäksi henki kohoaa. Kun tämä tila on saavuttanut loppunsa, koittaa uuden jälleensyntymisen hetki, ja ihmisen on pakko jälleen esiintyä maaelämän näyttämön palkeilla. Karman löydettyä sopivat vanhemmat — jos henki on kyllin tajuinen, se on itse avustanut etsinnässä — henki laskeutuu uuteen ruumiiseen lähteäkseen kohtaamaan uusia kohtaloita. Taivaallinen autuuden jakso, jota lapsi muistaa joskus, painuu unhoon. Vasta luotu persoonallisuus ei tunne korkeamman minänsä aikaisempia kohtaloita, mutta ottaa kantaakseen vanhojen persoonal-

lisuuskien karman. Se kärsii niiden synneistä ja saa kiittää niiden hyviä tekoja iloistaan. Se kehrää itse uusia lankoja, rakastaa ja kerää vaikutteita.

Semmoinen on pääpiirteissään se kohtalo, joka odottaa jokaista ihmistä kuoleman jälkeen. Jospa tieto siitä, löytäisi tien matalimpaan majaan ja köyhimpään kotiin, jotta kuoleman ja helvetin pelko häviäisi ikuisiksi ajoiksi ja vanha ja nuori saisi lapsen mielen, rajattoman luottamuksen Jumalaan, jonka tahto on jokaisen pelastuminen. Jospa se tieto herättäisi jokaisen tajuamaan, että ihmissuvun pelastus lepää hänen harteillaan samoin kuin se lepää suurten Mestarien hartioilla. Jospa jokainen käsittäisi, että pienin hiljaisuudessa saavutettu voitto on myös jumalallisen hengen voitto, hengen, joka on kaikilla yhteinen. Jospa se ennen kaikkea herättäisi jokaisen tajuamaan, että usko toisen armoon ei auta ihmistä etenemään tiellä, pelastuksen tiellä, vaan että siihen vaaditaan hänen omat ponnistuksensa.

Tahdomme vielä tänään tarkastella jonkun verran tarkemmin kysymystä minän synnystä eli sitä silmänräpäystä hengen elämästä, jona se henkevoitettyään alempaa kehitysmuotoa siirtyi siihen luomakuntaan, jota kutsutaan ihmiskunnaksi.

Nyt voidaan sanoa, että henki yleisestä panteistisesta näkökulmasta katsottuna on puhdas tajunta, ääretön, kaikkialla oleva, määrittelemätön. Me kannamme povessamme koko ääretöntä avaruutta. Me olemme ikuisen äärettömyyden ajallisia ilmennyksiä. Tämä henki on Itse, hindulaisten Aatmaa, koska sillä ei ole nimeä, joskin siinä on minuuden mahdollisuus. Sillä ei ole muotoa ja minä on muodon rajoittama itsetajunta. Hengen vaeltaessa muodosta muotoon minätajunta puhkeaa esiin. Siten ääretön rakentaa itselleen

äärellisen majan, minän, jossa hän, ääretön, voi ilmentää itseänsä yhä suuremmassa mittakaavassa.

Henkeä voidaan tutkia myöskin aineellisesta eli inhimillisestä näkökulmasta. Silloin se on matemaattinen piste avaruudessa, atomi, monadi. Jokaiseen atoomiin sisältyy kaikki elämän mahdollisuudet, koska ”kaikki on kaikessa”, koska Jumala eli ehdoton elämä ehdottomine mahdollisuuksineen on läsnä kaikkialla. Elämä on oikeastaan näiden pysyvien mahdollisuuksien herättämistä aktiivisuuteen. Se on maaperä, jossa hengen siemen itää ja kehittyy. Sidottu voima vapautetaan, ja koska sen lähde on ehtymätön, se syöksyy eteenpäin yhä lisääntyvin voimin.

Jos siis kysymme, miten henki on ”puhdas, muotoa vailla oleva henki”, tahi onko se ”ainetta”, emme ole punninneet asian laitaa. Mitä on henki, mitä on aine? Tämä näkyvä maailma on aistiemme harha. Todellisuudessa se on myöskin fyysisesti katsottuna ääretön joukko rytmillisesti ja ryhmittäin väreileviä atomeja. Ja mitä nämä atomit ovat? Voimakeskuksia. Miksi ne eivät voi olla myöskin tajuntaa, koska ne ovat voimaa? ”Aineelliselta kannalta katsottuna elämä on pyörivä joukko atomeja, jotka ovat vuorostaan voimapyörteitä, jotka taas ovat tajunnan leikkiä. Henkisestä näkökulmasta katsoen maailma on ääretön tajunta, jonka työ on aineellisessa maailmankaikkeudessa ilmenevä elämän voima. Jos annamme itsellemme luvan filosofoida, voimme intialaisten vedauskovaisten tavoin sanoa: kaikki on harhaa, mayaa. On olemassa vain yksi ainoa todellisuus, se Aatmaa, joka on yhtä Parabrahman kanssa, se jumalallinen, joka ei ole henkeä eikä ainetta, vaan se, joka kätkeytyy ilmennyksien taakse. Silloin kaikki ruumiit ja myöskin henkiset muodot ovat tajunnan peilin epätodellisia, hetkellisiä pilakuvia. Niin, henki yksilönä on myöskin harha. Jos asetumme sitä vastoin

sankhyafilosofian kannalle, voimme sanoa, että henget eli sielut (purushas) ovat ikuisia, määrältään lukemattomia monadeja, hengen ja aineen yläpuolelle kohonneita, mutta hengen apua hyväkseen käyttäviä (äly, voima, aine) aineellistuakseen aikanaan.

Yrittäessämme tutkia hengen kasvua, vastaamme nousee aina käytännöllisiä vaikeuksia, oli lähtökohtanamme mikä filosofinen näkemys tahansa, ellemme saa tutkimuksillemme tarkempaa salatieteellistä valaistusta. Oppi ihmishenkien toistuvista ruumistuksista selittää vain osittain sen asianlaidan, että ihmishenkien kehitystaso on erilainen. Kerranhan he kuitenkin ovat olleet samankaltaisia, koska heitä ei ole luotu eri tavalla. Sattumako siis on kiirehtinyt toisen ja viivästyttänyt toisen kehitystä? Ihmisen vapaasta tahdosta voitaneet tuskin puhua. Pitäisi sitä paitsi tunnustaa, että henkisen kehityksen tiellä itsetietoisesti eteenpäin pyrkivien henkilöiden lukumäärä on pieni — useimmat saavat kyllä opetuksensa elämän koulussa. Näyttää melkein siltä kuin jälleensyntymisoppi enimmäkseen vain syrjäyttäisi kysymyksen, ellei kiinnitetä huomiota siihen, mitä salainen oppi sanoo hengen, oikeammin sanoen minän synnystä.

Puhuttaessa henkien erilaisista kehitysasteista, ei voida tarkoittaa ikuisia monadeja semmoisenaan, vaan inhimillisiä yksilöitä, nim. sillä kehitysasteella olevia monadeja, joilla heidän minätajuntansa on herännyt aktiivisiksi, sillä silloin vasta voi puhua hengistä ihmistä tarkoittaen (ihmisiä). Koko salaisuus on siinä, että nämä ihmishenget ovat eri ikäisiä, vanhempia, ennemmin ”syntyneitä”, toiset nuorempia. Heidän minätajuntansa ovat heränneet eri aikoina. Jos vertaamme Afrikan bushmanneja, Andamani-saarten ja Tulimaan asukkaita sivistyneisiin eurooppalaisiimme, en epäile, ettekö meitä lohduttaisi ajatus,

että bushmanien ”minä” on kapalolapsi, joka ei vielä kulje omin voimin, verrattuna vähimmin kehittyneen eurooppalaisen ”minän” joka jo astelee ensimmäisiä horjuvia askeleita omin päin.

Miten tapahtuu ihmishengen syntyminen, toisin sanoen: miten ihminen luodaan? Eipä suinkaan nopeasti esiin loihdittu, semmoiseen ei pystyisi kaikkivaltiaskaan. Se on tapahtunut sen pitkän kehityksen kautta, jota niin sattuvasti on kutsuttu ”hengen laskeutumiseksi aineeseen”.

Etevä teosofinen kirjailija Mr. A.P. Sinnett sanoo tästä: ”Tavalla, joka on helpompi mainita kuin käsittää, aineen ensimmäiset ilmennykset edustavat tajuntaa, eli yhtä niissä vaikuttavan hengen ja tajunnan aspektia. Yksilönä ilmenevän tajunnan jälkiä ei tapaa luonnonvoimien vaihtelevissa muodoissa eikä kivikunnan kiteytyneissä muodoissa, jotka ovat syntyneet alkuperäisestä tähtisumusta. Edetessämme askeleen ja havaitessamme elämän ensimmäisiä tunnustettuja ilmennyksiä kasvikunnan ”esipihoissa”, huomaamme vielä henkisen voiman leijailevan epämääräisesti suurten ilmennysalueiden yllä. Voimme tosin puhua monadisesta aineesta, joka elävöittää kasvikuntaa ja myöskin kivikuntaa, mutta yksilön kehitys ei ole vielä nähnyt päivän sarastavan. Mittaamattomien työkausien kuluttua henki siirtyy kasvikunnasta eläinkunnan ilmennykseen. Päämäärä on kuitenkin vielä kaukana (etäinen). Eläinkunta edustaa sanomattoman paljon korkeampaa tajunnan muotoa kuin sen edeltäjät, mutta tämä tajunta on vielä kollektiivinen, ryhmätajunta (ryhmittäin ilmenevä). Monadinen substanssi alkaa keskittyä määrättyihin polttopisteisiin, mutta tämä ei ole vielä tapahtunut. (A.P. Sinnett: The Growth of the Soul).

Kuulkaamme vielä mitä Mr. Sinnett sanoo: Tahdomme toistaa seuraavan kohdan, joka selittää

yksityiskohtaisesti minän synnyn ja teosofian käsityksen eläinten synnynnäisestä vaistosta.

”Jokaisella eläimellä on eläessään joka hetki sama määrä eikä enemmän viisautta kuin muilla samaan luokkaan kuuluvilla eläimillä. Sama äly, sama sielu (henki) on niin sanoaksemme kaikkien takana. Sen kokemusmäärän, jonka kaikki määrättyyn luokkaan kuuluvat ennen eläneet eläimet saavuttavat, voi suvun jokainen yksilö saavuttaa. Mikään muu kokemus ei ole mahdollinen. Eivät minkään eläimen fyysiset aivot pysty keräämään uusia kokemuksia, jotka eroaisivat huomattavasti edellisistä. — Ne samaistavat tavalla tai toisella saamansa kokemukset ja siten voimme sanoa koko lajin yhteisen sielun kehityksen tapahtuvan. Monadinen substanssi (aine) on kehittymäisillään. Tämän asianlaidan todistaa se surullinen tosiseikka, että linnut ja nisäkkäät vasta löydettyissä maissa eivät aluksi pelkää ihmisiä. Mutta ihmisen, tuon kehittymättömän raakalaisen liikkeessa niiden parissa nuija tai ampuma-ase kädessä, ne oppivat pian ilmentämään, että hän on pelottava, pelättävä vihollinen. Tätä eivät opi ainoastaan hänen julmuutensa onnettomat uhrin. Heidän yhteinen tajuava sielunsa käsittää asian ja tästä uudesta havainnosta lähtee väreily sielun jokaiseen myöhäisimpään ilmennykseen.

Emme saa erehtyä uskomaan, että minkään eläinlajin ryhmäsielulla olisi henkistä viisautta. Se edustaa kyllä kokoavaa tajuntaa, kehitystä, mutta on sen varhaisella asteella. Se ei ole suurempi eikä viisaampi niitä eläimiä, joissa se elää. Näiden älyllinen kehitys edeltää ryhmäsielua täydellisesti. Jokaisella eläimellä, jota se henkevoittää, on sama osuus tiedon ja kokemuksen yhteiseen varastoon. Yksi ainoa tajunta kerää kaikki kokemukset. Jos esim. määrättyyn eläinlajiin kuuluva eläin kärsii, niin ryhmäsielu kärsii. Niinhän on ihmisyksilön,

jos oikea käsi vioittuu, ihminen kärsii vaikka hänen jalkansa ja vasen kätensä ei lainkaan kärsi.

Yrittäessämme tulkita eläinkunnan eri ryhmäsielujen keskinäistä suhdetta, kieleemme mykistyy, koska fyysisillä aivoillamme ei ole niitä vastaavia käsitteitä. Se hengen määrä — jos meidän sallitaan käyttää niin kömpelöä asian ilmaisutapaa — joka henkevoittää jotain eläimellisen elämän alemmaa lajia määrättynä ajankohtana, kehittyy epäilemättä kokonaisuutena ja tulee myöhemmin henkevoittämään korkeampaa lajia. Olisi liiallista kiirehtimistä kuitenkin yrittää tarkoin selittää tähän kehitykseen kuuluvia välttämättömiä vivahteita. Paljon tärkeämpää on ymmärtää yksityisen eläimen kehitystä inhimilliseen yksilöllisyyteen, ymmärtää millä tavalla jokainen korkeamman eläinlajin yksilö antaa aiheen jälleensyntyvän yksilöllisyyden muodostumiseen ja siten aikanaan pitkän, ei-fyysisen (aineettoman) levon jälkeen — liittyy ihmiskuntaan”. Mr. Sinnett sanoo tästä huomattavasta käännekohdasta:

”Hitaasti, hitaasti eläinkunnan korkeampia alaosastoja henkevoittävä monadinen substanssi (aine) kokoaa sellaisen elämän tarjoamat kokemukset. Vihdoin seuraa kosketus kehittyneempään tajuntaan, joka kohtaa jonkun monadin ruumistuneesta ilmennyksistä.

Huomioiden millä tavalla tämä kehitys tapahtuu ihmiskunnan kehityttyä, selittäisimme tämän seuraavasti: luonnon fyysisellä tasolla elävä eläin kiintyy korkeampaan olentoon, joka on yksilöitynyt ihminen (ihmisyksilö). Esittääkseni tämän ajatuksen enemmän runollisessa kuin tieteellisessä muodossa, kuitenkin täysin totuuden mukaisesti, sanon: tämän kiintymyksen, eläimen tajunnan ylöspäin pyrkivän suuren rakkauden periaatteen ensi liikehtimisen

seuraus on, että eläimessä piilevä henkinen voima keskittyy ja yksilö syntyy.

Henkisellä tasolla on tästä hetkestä lähtien siemen, keskus, keskipiste, tahi miksi sitä nimittäisimme, joka muodostaa ruumistuvan yksilön. Tämä piste on, sanoisimme, hämmästyttävän, käsittämättömän heikko ääri viivoiltaan, mutta se on kuitenkin jotakin, joka on eroittautunut sen monadisen aineen yhteisestä määrästä, joka henkevoitti eläimen kun se astui määrättyyn elämään. Se on nyt riippumaton henkinen voima, jolla on kyky aineellistua uuteen fyysiseen muotoon. Juuri siksi se ei enää voikaan esiintyä eläimen hahmossa. Se on astunut yksilöitymisprosessin kautta uuteen luonnon valtakuntaan ja kuuluu tästä lähtien ihmiskuntaan.

Sellainen on hengen kehitys kunnes se yksilöityy muotoihin, sellainen sen minän synty, se atomin ilmennys, joka nyt on henkevoittävä ainoastaan yhden muodon kerrallaan.”

Eikö tämä kertomus ihmisen luomisesta ole kauneimpia täällä maan päällä julistetuista? Meidän ei tule kuitenkaan kuvitella, että yksilöllisiä olentoja syntyy tällä tavalla päivittäin. Jos joskus tapahtuisi, että erikoisen kehittynyt kotieläin heräisi aktiiviseksi, ei siten syntyneellä yksilöllä ole mitään mahdollisuutta ruumistua ihmisenä. Ihmiskuntamme alhaisimmatkin rodut ovat niin kehittyneet, että he eivät enää voi ottaa vastaan uusia tulokkaita. Näiden on siis pakko odottaa etäisessä tulevaisuudessa ilmaantuvaa ruumistumisen mahdollisuutta. Tämä seikka liittyy kysymykseen, johon meidän on vastattava, nim. kysymykseen, mistä yksilöiden ikäero johtuu. Tätä kehitykseen sisältyvää seikkaa tahdomme nyt tutkia.

Kehitys on aina jaksottaista. Päivää seuraa yö, elämää kuolema, työtä lepo. Koittaa sitten uusi päivä ja työ jatkuu.

Tämä jaksottaisuuksien laki vallitsee koko luonnossa. Auringotkin syttyvät ja sammuvat, planeetat samoin. Elämä, joka henkeväitti (besjälande) ne, vetäytyy itseensä (drages inåt) ajaksi. Vuosimiljoonien kuluttua se esiintyy jälleen elämän näyttämöllä, henkeväittäen uuden aurinkokunnan, josta niin ollen tulee sitä edeltäneen jälleensyntymä. Samoin on planeettaa kansoittaneen elämän. Se on milloin toiminnassa, milloin itseensä vetäytyneenä, levossa, jolloin planeetta nukkuu. Kun sen elinaika on päättynyt, elämä jättänyt loppuun kulutetun muodon, planeetta kuolee, ja elämä elävöittää aurinkokunnan toisen tähden.

Maamme väitetään olevan kuun jälleensyntymä, joka salaisen opin mukaan on itsenäinen taivaankappale, vanhempi kuin maa. Kuun sisäinen elämä ja sen pinnalla kehittynyt elämä on muuttanut meidän planeetallemme. Kuu on nykyään vain kuollut ruumis, jolla tosin on suuri vaikutus tyttärensä, mutta sen lopullinen hajoaminen lähestyy.

Kuvitelkaamme, että ihmiskunta aikaisemmin asui kuussa, eivät nämä ruumiit luonnollisesti, vaan ihmiskunnan henki, niin sanoen sen monaadinen aine. Jos kuvittelemme edelleen, että kehityksemme suuri käänne, se että meistä, oltuamme järkeemme nähden ryhmäolentoja tuli yksilöllisiä järkiolentoja, saatamme olettaa, että siellä löytyi ihmisen kaltaisia olentoja, jotka kasvattivat meitä eläimen kaltaisia olentoja, jotka kasvoimme ja kehityimme heidän rakkautensa ansiosta. Kuinka lieneekin, on ymmärrettävää, ettemme kaikki tulleet ihmisiksi samalla kertaa, vaan vähitellen. Siitä johtui, että yksilöiden välillä on heti havaittavissa pieniä eroavaisuuksia ikään, ympäristöön ja kokemuksiin nähden. Kehityksen jatkuessa nämä eroavaisuudet esiintyivät jyrkempinä, yksilöt jaettiin ryhmiin.

Kuvitelkaamme lopuksi, että kuun kuolinhetki löi. Tälle tähdelle oli siis sanottava jäähyväiset ennenkuin yksilöiden erilaisuudet olivat ennättäneet tasoittua. Mitä tapahtui? Elämä muutti toiselle taivaankappaleelle, vastasyntyneelle maapallollemme, jolla kiertokulku taas alkoi alusta. Ihmishenget saivat nyt odottaa jonkunlaisessa taivaallisessa horrostilassa, kunnes aineellinen kehitys oli edennyt niin pitkälle, että se saattoi tarjota niille soveliaat ruumiit. Ensiksi ruumistuivat vähemmän kehittyneet yksilöt, myöhemmin enemmän kehittyneet ryhmittäin ja erikseen riippuen asianhaaroista. On myös muistettava, että kuusta peräisin olevat eläinryhmäsielut jatkoivat kehitystään maan päällä. On myös muistettava, että niitä yksilöityi suurin joukoin eritoten ihmisten yksilöitymisen jälkeen. Nämä vastasyntyneet henget ruumistuvat alhaisimpiin rotuihin, bushmanneihin, tulimaalaisiin jne. Vanhemmat yksilöt tarvitsevat sitävastoin kehittyäkseen olosuhteita, joita elämä suo sivistyneiden kansojen keskuudessa.

Ajatellessamme tämänsuuntaista kehityskulkua, ymmärrämme jossain määrin luonnossa esiintyvän moninaisuuden ja vaiherikkauden syyn. Luonnon tunnus on kirjavuus, luonto on monivivahteinen. Ellei niin olisi, ei olisi kehitysmahdollisuuksiakaan, painostavasta yksitoikkoisuudesta puhumattakaan, yksitoikkoisuudesta, joka oli yleisen samankaltaisuuden seuraus.

Tahdomme lopuksi omistaa pari sanaa väitteelle, joka on tehty jälleensyntymisoppia vastaan tunnesyistä. ”Kuinka käy hellien suhteiden, siteiden, jos ihminen muuttaa muotoa niin, että hän on tänään toinen kuin oli eilen ja huomenna toinen kuin tänään? Ovatko ihmissydämen pyhimmät ja jaloimmat tunteet niin katoavia?” Tähän vastaan: rakkaus on ikuinen.

Henki on rakkauden asumus. Se ei kuole muodon hävityksessä. Jos rakkaus on kohdistunut muotoon, se on ansainnut kuoleman. Mikäli se on todellinen, se elää. Sinä olet äiti ja rakastat lastasi. Lapsesi kasvaa ja tulee vankaksi. Rakkautesi kohde muuttaa muotoa, mutta henki on sama. Miksi sinua kauhistuttaisi ajatus, että ensi elämässä olet kenties itse lapsesi lapsi? Osat ovat vaihtuneet, rakkaus on sama. Se rakkaus on ikuinen, joka sitoo hengen henkeen. Sen voima yhdistää heidät, vetää heitä toisiinsa. Jälleensyntyminen ei erota, se yhdistää. Uudestaan ja uudestaan tulette astelemaan käsi kädessä läpi elämän te, jotka olette sidotut toisiinne rakkauden sitein. Yhä enemmän tulette tuntemaan toinen toisianne, rakkautesi juuret kasvavat yhä. Onnenne, jonka näette kuvastuvan toistenne silmistä, tulee yhä lumoavammaksi. Rakkautesi voima säilyy juuri siksi, että muotonne muuttuu, sillä sen kautta eri olemuspuolenne ilmenevät paremmin ja kehittävät kykyänne eroittamaan muodon ja hengen.

Entä kuolemattomuus? Missä uudessa valossa se ilmeneekään. Koska olemme ikuisia henkiolentoja, emme kuole. Persoonallinen. ts. alempi, itsekäs tajuntamme on kuolevainen ja haihtuva kuten kaikki muodot. Itsetietoinen, muistava kuolemattomuus ei ole mikään turhanpäiväinen luonnonlahja, vaan kestätyjen ponnistusten palkka, urhoollisen taistelijan voiton sepele, taistelijan, joka on itsensä voittanut ja uhrannut elämänsä toisten puolesta. Tulevaisuutemme ihanne on: ”Taivaanvaltakunta väkiryynnäköllä”. Se saavutetaan vasta sitten, kun moni minä on katsonut kuoleman silmiin.

Kavahdatteko tätä ajatusta? Sen ei kuitenkaan pitäisi säikähdyttää muita kuin hentomielisen uskonnollisia ihmisiä. Sen pitäisi päinvastoin tehdä meidät nöyriksi ja samalla kertaa täyttää meidän sydämemme sanomattomalla riemulla.

Tunnetta jumalallisen kipinän rinnassamme. Eiköhän kannattane elää ja kuolla, jotta kipinä kasvaisi ja kehittyisi?